

Potenciando o traballo en equipo

Sánchez-Fernández, María Dolores¹; Ramón-Cardona, José²

¹*Facultade de Economía e Empresa, Universidade da Coruña;* ²*Turismo, Universitat de les Illes Balears*

PALABRAS CLAVE: Traballo en equipo, Grao en Turismo, Aprendizaxe colaborativo, UDC

RESUMO

A actividade que se comenta a continuación busca achegar as pautas das universidades anglosaxoas aos estudantes do Grao en Turismo. Os obxectivos pretendidos con esta actividade son: aprender a confeccionar equipos e a traballar en equipo; familiarizar coa estrutura, redacción e como referencian un traballo académico; introducir na procura de información e investigación social; aprender a expor os resultados obtidos de forma clara, concisa e atractiva; ampliar coñecementos en contidos que non están no currículo académico do grao; detectar alumnos con potencial investigador.

A avaliación realízase a través do traballo escrito (valorando dificultade, formato, redacción e sofisticación da análise) e a exposición (estrutura, presentación visual e oral) en proporcións de 80% e 20%, respectivamente. Nos dous cursos de aplicación (2016-2017 e 2017-2018) obtivéronse resultados óptimos en canto á calidade dos traballos e exposicións, pero permitiu que os alumnos melloren diversas habilidades básicas e sexan conscientes do seu propio nivel a través das exposicións en clase.

O deseño da actividade realízase en base aos coñecementos adquiridos polo profesor en investigación e salientáanse nas sesións aspectos que foron detectados como debilidades nos

traballos de anos anteriores e na elaboración de Traballos Finais noutras universidades de España e Europa. O obxectivo a longo prazo é que os alumnos eviten cometer erros básicos en documentos técnicos e sexan capaces de realizar análises críticas de calidade.

III Xornadas de innovación docente da UDC

“Contextos universitarios transformadores: construíndo espazos de aprendizaxe”

8 e 9 novembro de 2018

Potenciando o traballo en equipo

Universitat
de les Illes Balears

Resumo

A actividade que se comenta a continuación busca achegar as pautas das universidades anglosaxoas aos alumnos do Grao en Turismo. Normalmente, os alumnos realizan unha multitude de traballos nas materias dos graos universitarios, pero neste caso optouse por unha metodoloxía posta a proba na Facultade de Economía e Empresa da Universidade das Illas Baleares durante o curso 2012-2013. No canto de realizar diversos traballos individuais ou en grupo pídesse, como parte práctica da materia, a realización dun traballo en grupo, de tema libre dentro do contido da materia e formato de traballo académico.

Os obxectivos pretendidos con esta actividade son: aprender a confeccionar equipos e a traballar en equipo; familiarizar coa estrutura, redacción e como referenciar un traballo académico; introducir na procura de información e investigación social; aprender a expor os resultados obtidos de forma clara, concisa e atractiva; ampliar coñecementos en contidos que non están no currículo académico do grao; detectar alumnos con potencial investigador.

A avaliación realízase a través do traballo escrito (valorando dificultade, formato, redacción e sofisticación da análise) e a exposición (estrutura, presentación visual e oral) en proporcións de 80% e 20%, respectivamente. Nos dous cursos de aplicación (2016-2017 e 2017-2018) obtivéronse resultados óptimos en canto á calidade dos traballos e exposicións, pero permitiu que os alumnos melloren diversas habilidades básicas e sexan conscientes do seu propio nivel a través das exposicións en clase.

Trátase dunha experiencia que aínda está en proceso de perfeccionamento, con todo, os alumnos recoñecen as vantaxes respecto doutras actividades alternativas, tanto en aprendizaxe como en comodidade para uns alumnos que traballan e estudan simultaneamente na maioría dos casos. O deseño da actividade realízase en base aos coñecementos adquiridos polo profesor en investigación e salíéntanse nas sesións aspectos que foron detectados como debilidades nos traballos de anos anteriores e na elaboración de Traballos Finais noutras universidades de España e Europa. O obxectivo a longo prazo é que os alumnos eviten cometer erros básicos en documentos técnicos e sexan capaces de realizar análises críticas de calidade.

y productivo. Por parte del profesorado ha resultado un proceso muy laborioso y con gran implicación en el número de horas, sin embargo la experiencia y los conocimientos han resultado sumamente gratificantes.

Introducción

Até ben entrado o século XX a investigación e a xestión empresarial eran traballos maioritariamente individuais, pero nos últimos cen anos o traballo en equipo converteuse nun elemento cada vez máis fundamental en ambos os campos profesionais. Na xestión empresarial existe unha multiplicidade de libros, cursos e recomendacións sobre como mellorar o traballo en equipo dentro da organización, pero o mundo académico aínda adoce dun funcionamento máis fundamentado na xerarquía que no equipo. Iso é visible tanto na docencia como na investigación e pode crear disfuncións importantes que reduzan a produtividade e a satisfacción dos membros das organizacións académicas. As clases, as facultades, os departamentos, os grupos de investigación son equipos onde hai unha xerarquía formal pero melloran o seu funcionamento se a colaboración reduce ao mínimo o recurso á xerarquía. O traballo destes equipos mellora por dúas accións: as reunións para informar as accións a realizar e os seus motivos, pedindo opinión aos seus membros; as actividades sociais e de lecer fose do horario formal de traballo. Neste traballo enumeráronse algunhas posibles accións deste último tipo aplicadas a estudantes de grao, máster ou doutoramento. O obxectivo destas accións é potenciar o traballo en equipo, aumentando a eficiencia, e mellorar o ambiente de traballo, conseguindo unha maior implicación dos individuos co grupo ou a organización.

Antecedentes

No mundo anglosaxón é habitual a realización de actividades conxuntas por parte dos membros dos equipos e no mundo científico non é infrecuente que existan orzamentos dedicados a este tipo de actividades non directamente relacionadas coa actividade investigadora. Poden tratarse de actividades dun só día pero en moitos casos consiste nunha estancia de varios días nunha vivenda rural ou chalé, con suficiente capacidade para aloxar a todo o equipo, e a realización dalgunhas actividades de lecer. O luxo da vivenda e a duración da estancia dependen do orzamento dispoñible. Ademais, non é estraño convidar a grupos colaboradores procedentes doutros centros. A idea é reunir a todo o equipo investigador, desde o investigador principal até os doctorandos, investigadores visitantes e alumnos internos para unha convivencia duns días.

En España este tipo de actividades foron potenciadas nalgúns casos polos superiores xerárquicos do grupo pero en moitas outras ocasións son membros de escalafones inferiores os que pon en marcha a idea de forma máis informal. Nuns casos son ceas ou comidas en restaurantes ou na casa dalgún dos participantes e noutros son pequenos viaxes de fin de semana. Cando non son organizados desde arriba e en grupos con elevado orzamento, cada participante debe correr cos seus respectivos gastos. A continuación comentaranse dous casos concretos destas actividades, en ambos os non organizados polos responsables xerárquicos pero se coñecidos e tolerados.

Área de Xenética da UPO

A investigadores da área de Xenética da Universidade Pablo de Olavide, de Sevilla, que traballan nos laboratorios do Centro Andaluz de Bioloxía do Desenvolvemento (CABD). Nos últimos anos as relacións entre os investigadores principais dos diversos laboratorios da área non son todo o boas que deberían pero entre os membros novos puxéronse en marcha accións sociais e informais para reunirse e socializar. Adoitan participar os estudantes de doutoramento, algún técnico de investigación, os alumnos internos que están a preparar o Traballo Final de Grao ou Máster e, ocasionalmente, algún investigador postdoctoral. Ademais dalgún doctorando ou alumno interno doutros laboratorios e acompañantes dos asistentes. A actividade máis realizada nos últimos anos son fins de semana nunha segunda residencia dunha das participantes. Noutros casos organizáronse comidas ou ceas e nunha ocasión un fin de semana nunha casa rural. Estas actividades permiten coñecerse mellor e debater temas vinculados co traballo diario ou a carreira investigadora. Moitos dos participantes consideran que estas actividades actúan de terapia de grupo para facer fronte ás dificultades e a tensión do traballo de laboratorio, ao poder expor preocupacións e temores.

Conclusións

Non son accións avaliadas pero buscan uns resultados a medio e longo prazo consistentes en mellorar a colaboración e o traballo en equipo en situacións de alta esixencia competitiva. Hai un beneficio psicolóxico (axuda a resistir a presión do traballo), unha mellora da eficiencia (grazas ao traballo en equipo) e un cambio de paradigma no traballo (da competición individual á colaboración grupal). Informar puntualmente e de forma clara ao grupo, xunto con este tipo de accións, permite reducir a conflictividade dentro dos equipos, ademais de xerar respostas coordinadas moito máis rápidas. En esencia son actividades transversais aos centros formativos que buscan mellorar o seu funcionamento interno e a súa resposta externa.

María Dolores Sánchez-Fernández,
Universidade da Coruña, msanchezf@udc.es

José Ramón Cardona, Universitat de les Illes
Balears, josramcardona@gmail.com

Vicerreitoría de Oferta Académica
e Innovación Docente

UNIVERSIDADE DA CORUÑA

521

Centro Universitario de Formación
e Innovación Educativa

2. REFERENCIAS

- Camús Jorques, D. (2015). Team work and the use of technologies of information and communication: Tools for the degree's final project. [El trabajo en equipo y el uso de TIC: Herramientas para el TFG] *Opcion*, 31(Special Issue 2), 176-184.
- Carrillo-Esper, R. (2018). Trabajo en equipo. *Revista Mexicana De Anestesiología*, 41(3), 153-154.
- Córdoba Cárdenas, G. M., Palacio Cinco, R. R., & Cortez González, J. (2015). Teamwork performance and educational virtual platforms. [Desempeño del trabajo en equipo y plataformas virtuales educativas] *Opcion*, 31(Special Issue 5), 262-277.
- Férez, P. C., & Cutillas, P. M. (2015). Teamwork versus individual work: Benefits of cooperative learning in the translation classroom. [Trabajo en equipo frente a trabajo individual: Ventajas del aprendizaje cooperativo en el aula de traducción] *Tonos Digital*, (28), 17-35.
- Fernandez (2012). Blended teamwork: The Facebook experience. *Business Education & Accreditation*, 4 (1) (2012), pp. 33-48
- Gasca-Hurtado, G. P., Peña, A., Gómez-Álvarez, M. C., Plascencia-Osuna, Ó. A., & Calvo-Manzano, J. A. (2015). Virtual reality as good practice for teamwork with engineering students. [Realidad virtual como buena práctica para trabajo en equipo con estudiantes de ingeniería] *RISTI - Revista Iberica De Sistemas e Tecnologias De Informacao*, (16), 76-91. doi:10.17013/risti.16.76-91
- Guinez-Molinos, S., Maragaño Lizama, P., & Gomar-Sancho, C. (2018). Collaborative clinical simulation to train medical students. [Simulación clínica colaborativa para el desarrollo de competencias de trabajo en equipo en estudiantes de medicina] *Revista Medica De Chile*, 146(5), 643-652. doi:10.4067/s0034-98872018000500643
- Herrera, R. F., Muñoz, F. C., & Salazar, L. A. (2017). Diagnosis of the teamwork of engineering students in chile. [Diagnóstico del trabajo en equipo en estudiantes de